ਸੱਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

੧ ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ

ਅਰਥਾਤ

ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਿਆਂ

ਸਾਹਿਬ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਾਹਿਬ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਤਰਜਾਂ ਪਰ।

ਕ੍ਰਿਤ

ਭਾਈ ਛਾਂਗਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਗੀ

ਜਿਸਨੂੰ

ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼
ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ
ਬਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ
(ਸੰ: ੧੯੧੯ ਮਹੀਨਾ ਅਪ੍ਰੈਲ)

ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਦੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਛਪਵਾਇਆ ॥

ਚੌਥੀ ਵਾਰ ਕਾਪੀ ੫੦੦, ਕੀਮਤ ।) ਚਾਰ ਆਨੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਸਭ ਸੱਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਦਤ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਸਾਂ ਏਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹੱਕ ਕਾਪੀ ਰਾਈਟ ਕਰਤਾ ਪਾਸੋਂ ਖਰੀਦਿਆ ਹੋਯਾ ਹੈ, ਤੇ ਹਸਬ ਜ਼ਾਬਤਾ ਕਾਨੂਨੀ ਸਰਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਜਣ ਇਸਨੂੰ ਵਧਾ ਘਟਾ ਕਰਕੇ ਛਾਪੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂਨੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ॥ ਆਪ ਦੇ ਦਾਸ—

ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਕਮੀਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ

ਬਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ੴ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਅਥ ਪ੍ਰਸੰਗ

ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਾਦਿਆਂ ਕਾ

ਤਰਜ਼-ਨਾਟਕ

[ਗਜ਼ਲ ਤਾਲ ਨਕਟਾ]

ਧਰਮ ਕੋ ਆਨ ਕਰ ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਾਇਆ ਹੈ। ਕੀਆ ਕੁਰਬਾਨ ਬੇਟੋਂ ਕੋ ਪਿਤਾ ਕਾ ਸੀਸ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਗਿਰਾ ਕਰ ਜ਼ੁਲਮ ਕਾ ਝੰਡਾ ਧਰਮ ਝੰਡਾ ਝੁਲਾਇਆ ਹੈ। ਪਕੜ ਤੀਰੋਂ ਕਮਾਨੋਂ ਕੋ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਉਡਾਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿਤਘਨ ਹੋ ਉਸ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਕੀਤਾ ਯਾਦ ਉਸ ਗੁਰ ਨੂੰ ਜਿਸਨੇ ਸਰਬੰਸ ਲਾਯਾ ਹੈ।

ਦੋਹਿਰਾ

ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸੇ ਜਬ ਚਲੇ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਅਧਕਾਇ। ਮਾਰ ਤੁਰਕ ਸਭ ਰੋਪੜੀ ਦਿਸ ਚਮਕੌਰ ਸਿਧਾਇ ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਚੌਪਈ

ਇਤ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬਲਕਾਰੇ । ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀਰ ਦੁਲਾਰੇ। ਤੀਸਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਪੁਨ ਮਾਤਾ। ਅਰ ਗੰਗੂ ਸੰਗ ਜਾਤ ਕੁਜਾਤਾ । ਧਨ ਜ਼ੇਵਰ ਭੀ ਸਾਥ ਅਪਾਰੀ। ਵਿਛੜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੇ ਮਹਿ ਤਾਰੀ। ਚਲੀ ਜਾਤ ਵਿਚ ਬੀਚ ਉਜਾੜ । ਗੁਰ ਕੀ ਮਿਲਤ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਾਰ । ਚਿੰਤਾ ਵਾਨ ਦੇਖ ਮਹਤਾਰੀ। ਗੰਗੂ ਕਹਿਓ ਕਪਟ ਮਨ ਧਾਰੀ ॥

[ਗੰਗੂ ਦਾ ਕਹਿਨਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼—ਤੁਮ ਮਨ ਮੇਂ ਧੀਰ ਧਰੋ ਨਾਹਕ ਏ ਰਾਮ ਕਰੋ ।

ਤੁਮ ਮਨ ਮੈਂ ਧੀਰਜ ਧਰੋ ।ਮਾਤਾਜੀ ਨਾ ਡਰੋ । ਇਹ ਖੇੜੀ ਨਗਰ ਜੋ ਭਾਰਾ । ਜਿਸ ਮੈਂ ਬਸੇ ਮੇਰਾ ਪਰਵਾਰਾ । ਓ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਰ ਬਾਰਾ। ਚਲ ਅਰਾਮ ਕਰੋ ਉਸ ਜਗਾ ਝ ੋ ਜਾਕੇ ਮਿਲੇ ਹੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਹੋਵੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਜਿਸ ਜਗਾ ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਸੁਨ ਮਾਤਾ ਬੋਲੀ ਚਲ ਵਾਰੀ। ਮਿਟੇ ਕਲੇਸ਼ ਸੀਤ ਕਾ ਭਾਰੀ। ਏ ਸੁਨ ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਭਾਰੇ।ਖੇੜੀਨਗਰਧਾਮਅਪਨਾਰੇ। ਲਿਆਇ ਤੁਰਤ ਡੇਰਾ ਕਰਵਯੋ। ਅਪਨ ਮਾਤ ਸੋਭੀ ਕੋ ਕਹਯੋ। ਜ਼ਹਿਰ ਮਿਲਾਇ ਅੰਨ ਕਰ ਤਿਆਰ। ਤੁਰਤ ਛਕਾਇ ਤੀਨ ਦੇ ਮਾਰ। ਸੋਭੀ ਸੁਨ ਤਬ ਐਸ ਉਚਾਰੀ॥ ਕਹੋ ਪੂਤ ਕਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਗਾਰੀ ॥

[ਸੋਭੀ ਦਾ ਸਮਝਾਨਾ ਗੰਗੂ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼—ਦਾਦਰਾ

ਯੇ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਬਾਲ ਦੋਊ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਗਾੜਿਆ ਕਿਆ। ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਮਾਰੇਂ ਇਨਕੋ ਦਸ ਤੋ ਜ਼ਰਾ। ਨਾ ਪਾਪ ਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਇਆ ਕਿਆ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਮਸੂਮ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਹੈਂ ਔਰ ਬਿਰਧ ਹੈ ਮਾਤਾ। ਤੂੰ ਕੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨੇ ਲੱਗਾ ਐ ਹੱਤਿਆਰਿਆ। ਔਰ ਕਿਸੀ ਤਰਕੀਬ ਸੇਂ ਤੂੰ ਧਨ ਲੈ ਸਗਲ ਚੁਰਾਏ। ਏ ਸੁਨ ਪਾਪੀ ਨੇ ਤਬੀ ਇਸ ਬਿਧ ਕੀਓ ਬਨਾਏ।

ਚੌਪਈ

ਆਧੀ ਰਾਤ ਸੋਏ ਜਬ ਸਾਰੇ। ਧਨ ਚੁਰਾਏ ਸਭ ਹੀ ਬਦਕਾਰੇ। ਮੁਖ ਸੇ ਊਚੀ ਚੋਰ ਪੁਕਾਰਾ। ਮਾਤਾ ਸੁਨ ਤਬ ਹਾਥ ਪਸਾਰਾ। ਮਿਲਿਓ ਨਾ ਜਬ ਅਪਨਾ ਅਸਬਾਬ। ਕਹੀ ਮਾਤ ਤਬ ਊਚ ਸ਼ਤਾਬ। ਗੰਗੂ ਹਮਰੀ ਖੁਰਜੀ ਜੋਏ। ਜ਼ੇਵਰ ਭਰੀ ਪਟਾਰੀ ਸੋਏ। ਤੈਂ ਸੰਭਾਲ ਜੋ ਧਰੀ ਕ਼ਿਬਾਈ। ਤਬ ਹਮ ਚਿੰਤਾ ਕਰੇਂ ਨ ਕਾਈ। ਸੁਨ ਬੋਲਿਓ ਗੰਗੂ ਹਤਿਆਰਾ। ਲੁਟਿਓ ਗਇਓ ਮੇਰੋ ਘਰ ਸਾਰਾ। ਐਸੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਏ। ਪਾਇਓ ਫਲ ਮੈਂ ਸੇਵ ਕਮਾਏ। ਕਹਿਓ ਮਾਤ ਕੋਈ ਚਰ ਨਾ ਆਇਆ। ਬੇਟਾ ਤੈਂ ਕਿਉਂ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ। ਮੇਰੇ ਨੈਨ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਪਰੀ। ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ ਬੀਚ ਮੈਂ ਜਰੀ। ਇਹ ਸੁਨ ਬੋਲ ਕਹੀ ਹਤਿਆਰੇ। ਨਿਮਕ ਹਰਾਮੀ ਕੂੜੇ ਕਾਰੇ। ਮੈਂ ਤੁਮਰੀ ਅਜ ਜਾਨ ਬਚਾਈ। ਤੁਹਿ ਝੂਠੀ ਮੁਹਿ ਤੁਹਮਤ ਲਾਈ। ਛਤ੍ਰੀ ਹੁਤੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਨ ਭਾਰੇ। ਪਰਸ ਰਾਮ ਨੇ ਤਾਹੀਂ ਮਾਰੇ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਸੇ ਅਬ ਹੀ ਨਿਕਸੋ। ਉਠੋ ਉਠੋ ਅਬ ਛੇਤੀ ਖਿਸਕੋ॥

[ਗੰਗੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼—ਛੋਡੋ ਮੇਰੀ ਬਈਆਂ ਜੀ॥ ੩ ਤਾਰ

ਚੱਲ ਚੱਲ ਮਾਈ ਬਾਤਾਂ ਨਾ ਬਨਾ।
ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਨ ਲੀਆ ਮਾਈ ਤੁਸੀਂ ਕ੍ਰਿਤਘਨ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਭਾਰੀ। ਮੇਰਾ ਕੀਤਾ ਨਾ ਜਾਤਾ ਅਜੀ ਵਾ ਵਾ ਵਾ ਵਾ । ਮੁਹੇ ਤੁਹਮਤ ਲਗਾਈ ਝੂਠੀਆ। ਅਬ ਬਦਲਾ ਲਊਂ ਮਾਈ ਤੁਮੇ ਛਾਡੂੰਗਾ ਮੈਂ ਨਾਹੀਂ। ਅਬ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਹਾਥ ਮੈਂ ਦੇਊਂ ਫੜਾਈ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਤਬ ਗਇਓ ਮੁਰੰਡੇ ਧਾਇ ॥ ਜਾਨੀ ਖਾਂ ਮਾਨੀ ਦੋਊ ਤਿਨਕੋ ਜਾਇ ਲਿਆਇ ॥

ਚੌਪਈ

ਦੋਊ ਬੀਰ ਅਰ ਮਾਤਾ ਤਾਈਂ। ਕਹ ਕਰ ਦੁਸ਼ਟ ਦੀਏ ਪਕੜਾਈ। ਵੋ ਜ਼ਾਲਮ ਆਗੇ ਹਲਕਾਏ। ਰਖਤ ਵੈਰ ਗੁਰ ਸੰਗ ਅਧਕਾਏ । ਪਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾ ਬੀਰ ਭੰਗਾਨੀ। ਜੁੱਧ ਬੀਚ ਗੁਰ ਕੀਨਾ ਫਾਨੀ। ਇਸ ਹਿਤ ਜ਼ਾਲਮ ਜ਼ੁਲਮ. ਕਮਾਤ ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦੋਊ ਬੀਰ ਫੜ ਮਾਤਾ ਸਾਥ। ਰਥ ਬਠਾਇ ਸਰਹਿੰਦ ਲਿਆਏ। ਦੇਖ ਬਜੀਦ ਖਾਨ ਹਰਖਾਏ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਮੁਖੋਂ ਕਹੀ ਜਾਂ ਕੈਦ ਹੈ ਲਾਖ ਕਰੋੜੀ ਹਿੰਦ। ਉਸੀ ਬੁਰਜ ਮਹਿੰ ਰਾਖੀਓ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਿੰਦ॥

ਚੌਪਈ

ਕਲ ਕੋ ਇਨ੍ਹੈਂ ਦੀਨਮੈਂ ਲਿਆਵੋਂ। ਨਹੀਂ ਕਤਲ ਕਰ ਧਰਨ ਗਡਾਵੋਂ। ਏ ਸੁਨ ਜਾਨੀ ਖਾਂ ਅਰ ਮਾਨੀ। ਬੁਰਜ ਬੀਚ ਤਬ ਲਿਆਵਤ ਖਾਨੀ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਮਾਤਾ ਤਾਹਿ ਠਰ੍ਹਾਈ। ਵਾਪਸ ਹਟ ਅਪਨੇ ਘਰ ਧਾਈ। ਐਸੋ ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਭੈਵਾਨੰ। ਚਿੰਤ ਕਰਤ ਭਈ ਮਾਤ ਮਹਾਨ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

[ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ]
ਤਰਜ਼-ਐ ਬੁਤ ਜੁਦਾ ਕਿਆ ਖ਼੍ਵਾਬ ਦੇਖਾ ਐ ਮੇਰੇ ਖ਼ੁਦਾ ॥
ਤਾਲ ਢਈਆ॥

ਐ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯੇ ਭਾਣਾ ਤੈਂ ਕੈਸੇ ਵਰ-ਤਾਇਆ ਹੈ। ਆਗਈ ਉਸ ਨਗਰ ਮੇਂ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਾਲਮਾ ਦਾ ਰਾਜ। ਨਿੱਤ ਸੁਨਦੀ ਥੀ ਸਿੱਖਾਂ ਸੇਵਕਾਂ ਤੋਂ ਅੱਜ ਦੇਖ ਲੀਆ ਹੈ ਆਜ। ਕਹਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ ਸੁੰਦ੍ਰੀ ਜੋ ਥੀ ਆਗਿਆ ਕਾਰ। ਵਿਛੜ ਕੇ ਉਹ ਕਿਧਰ ਗਈਆਂ ਐ ਮੇਰੇ ਕਰਤਾਰ। ਕਲਗੀਧਰ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਮੇਰਾ ਔਰ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਵਿਛੜੇ ਮੁਝ ਸੇ ਆਨ। ਗੰਗੂ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਨੀਚ ਨੇ ਏਹ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾ-ਇਆ ਹੈ। ਨਿਮਕ ਖਾ ਕਰ ਪਾਪੀ ਨੇ ਅਤੀ ਧ੍ਰੋਹ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰ ਕਾ ਸਿੱਖ ਕਹਾਇ ਕੇ ਬਿਪ੍ਰ ਪੂੱਜਹਿ ਜੋਇ। ਇਤ ਉਤ ਪੁਨ ਦੁਹ ਲੋਕ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਤਿਸ ਹੋਇ। ਆਵੇ ਮੇਰੀ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਗੋਦ ਮੈਂ ਮੇਰੇ ਦੋਨੋਂ ਲਾਲ । ਸਦਾ ਅੰਗ ਸੰਗ ਰਹੇ ਤੁਮਾਰੇ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ॥

ਚੌਪਈ

ਗੁਰ ਸੁਤ ਬੀਰ ਦੁਲਾਰੇ ਭਾਈ।
ਦੇ ਧੀਰਜ ਕਹਿੰ ਮਾਤਾ ਤਾਈ॥

[ਧੀਰਜ ਦੇਣਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ]

ਤਰਜ਼-ਨਾਟਕ, ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ॥ ਤਾਰ ਢਈਆ॥

ਮਾਤਾ ਜੀ ਗ਼ਮ ਮਤ ਕਰੋ ਯੇ ਭਾਣਾ ਹੈ ਕਰਤਾਰ ਦਾ। ਮੀਠਾ ਕਰਕੇ ਮਾਨੇਂਗੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰ ਦਾ। ਮਿਟਤਾ ਨਹੀਂ ਯੇ ਅਮੇਟ ਹੈ ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ। ਲਿਖਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੇਂ ਨਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਾ। ਨਰ ਚਾਹਤ ਹੋਵੇ ਸੋ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਭਾਣਾ ਕਰਤਾਰ ਦਾ। ਪੀਰ ਪਕੰਬਰ ਔਲੀਏ ਅਵਤਾਰ ਲਾਖੋਂ ਹੋ ਬਲੀ।ਅੰਤ ਮੂਏ ਪਛਤਾਇ ਕਰ ਮਾਨਾਂ ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ। ਅਸਥਿਰ ਜੱਗ ਮੇਂ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਰਹਿਨਾ ਨਹੀਂ ਯੇ ਅਚੰਭਾ ਹੈ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਦਾ। ਮੀਠਾ ਕਰਕੇ ਮਾਨੇਂਗੇ ਅਟੱਲ ਹੁਕਮ ਕਰਤਾਰ ਦਾ॥

ਚੌਪਈ

ਇਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਯੇ ਇਸ ਬਿਧ ਭੁਇਓ। ਉਤ ਨਾਜ਼ਮ ਜਬ ਦਿਵਸ ਚੜ੍ਹਇਓ। ਦੀਨ ਸਲਾਮ ਦਿਹਾਤਾਂ ਵਾਲੇ। ਸਭੀ ਬੁਲਾਇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਾਲੇ। ਲਾਵਤ ਤੁਰਤ ਬਡੋ ਦਰਬਾਰ। ਨਾਜ਼ਮ ਮੁਖ ਸੇ ਕਹੀ ਪੁਕਾਰ। ਤੁਰਤ ਸੰਤਰੀ ਬੁਰਜ ਪਠਾਇਆ। ਤਿਸ ਧਮਕਾਇ ਜਾਇ ਮੁਖ ਗਾਇਆ। ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਕੇ ਚਲੋ ਦੁਲਾਰੇ। ਖਾਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੁਝੇ ਬੁਲਾਰੇ। ਏਹ ਸੁਨ ਮਾਤ ਕਹੀ ਦੁਖ ਪਾਇ। ਕਹਾਂ ਲਾਲ ਮੇਰੇ ਲੈ ਜਾਇ। ਕੌਨ ਬੁਲਾਵਤ ਇਨਕੋ ਕਹਾਂ। ਮੈਂ ਭੀ ਸਾਥ ਚਲੋਂਗੀ ਵਹਾਂ। ਕਹਿਓ ਅਹਿਦੀਏ ਤਬੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਸੁਨਾਈ। ਤਵ ਜਾਨਾ ਵਹਾਂ ਬਨੇ ਨ ਮਾਈ। ਇਨਕੋ ਅਬ ਤੁਮ ਭੇਜੋ ਛੇਤੀ। ਕਰਨੀ ਦੇਰ ਨ ਚਾਹੀਏ ਏਤੀ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਬੀਰ ਦੁਲਾਰੇ ਸੁਨਤ ਹੀ ਹੋਇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ। ਬੀਰ ਕਚੈਹਰੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਮੁਖ ਸੇ ਕਹਿਓ ਉਚਾਰ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਸੁਨਤ ਛਾਰ ਸਭ ਹੋਇ। ਕਾਜੀ ਨੇ ਸੁਨ ਕਰ ਕਹਿਓ ਸੁਨੋ ਬੱਚਿਓ ਸੋਇ॥ ੦

[ਕਾਜੀ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼–ਕਿਨ ਹੁਸਨ ਵਾਲੋਂ ਨੇ ਫੂਲੋਂ ਸੇ ਗਾਲੋਂ ਨੇ।

ਤਾਰ–ਦਾਦਰਾ॥

ਸੁਨੋਂ ਬੱਚਿਓ ਕਰੋ ਸਲਾਮ ਮਾਨੋਂ ਮੇਰਾ ਤੁਮ ਕਹਿਨਾ। ਛੋਡੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ, ਕਲਮਾਂ ਕਹੋ ਛੋਡੋ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਨੂੰ ਦੀਨ ਕਬੂਲੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਮਾਨੋਂ ਮੇਰਾ ਕਹਿਨਾ । ਸੁਨੋਂ ਬੱਚਿਓ॥
ਹਾਕਮ ਬਡਾ ਹੈ ਖਾਨ ਬਜੀਦਾ ਹੈ । ਕਰੋ
ਇਨਕੋ ਸਲਾਮ ਕਹਿਨਾ ਮੇਰਾ ਮਾਨ ਬਨੋ
ਨਾ ਅਨਜਾਨ । (ਤਾਰ ਤਲਵਾੜਾ) ਖਾਨਾ
ਖਾਵੋ ਅਬ ਤੁਮ ਮਾਨੋਂ ਮੇਰਾ ਕਹਿਨਾ
ਤੁਮ ਕਹੁ ਕਲਮਾ ॥ ਅਬ ਤੁਮ ॥ ੭ ॥

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ]

ਤਰਜ—ਹੇਰੀ ਹੇਰੀ ਸਹੀਆਂ ਸੇ ਮਿਲਾਵੋ ਰੀ ॥

ਤਾਰ—ਨਕਟਾ ।

ਜਾ ਰੇ ਜਾ ਰੇ ਕਿਆ ਬਾਤਾਂ ਸੁਨਾਵੇ ਰੇ ।
ਜਾ ਰੇ ਕਾਜੀ ਮਤ ਕੇ ਪਾਜੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਕੇ ਚੂਹੇ
ਕਿਆ ਹਮ ਕੋ ਸਮਝਾਵੇ । ਜਾ ਰੇ ਜਾ ਰੇ॥
ਕਿਉਂ ਹਮ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਨ ਜਾਵੇਂ ।
ਕਿਸ ਹਿਤ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਗਵਾਵੇਂ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ ਹਮ ਸਿੰਘ ਕਹਾਵੇਂ ।
ਜਾ ਰੇ ਜਾ ਰੇ॥ ॥ ਨਹ ਹਮ ਇਨਕੋ
ਸਲਾਮ ਅਲਾਵੇਂ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਗਜਾਵੇਂ । ਕਿਆ ਹਮ ਕੋ ਤੂੰ ਆਕੇ ਸਿਖਾਵੇਂ । ਜਾਰੇ ਜਾਰੇ ॥ ੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਇਮ ਕਹੀ ਗੁਰ ਸੁਤ ਗੁਰ ਜਾਨੀ । ਸੁਣ ਜਲ਼ ਛਾਰ ਹੋਤ ਸਭ ਖਾਨੀ । ਆਪਸ ਮੇਂ ਮਿਲ ਬਾਤ ਵਿਚਾਰੀ । ਏਹ ਨਹੀਂ ਬੀਰ ਧਰਮ ਕੋ ਹਾਰੀ । ਆਜ ਛੋਡ ਕੱਲ ਫੇਰ ਬੁਲਾਵੇਂ । ਨਰਮ ਹੋਇ ਫਿਰ ਦੀਨ ਲਿਆਵੇਂ । ਇਮ ਕਹਿ ਗ੍ਰਿਹ ਅਪਨੇ ਸਭ ਧਾਇ । ਦੂਸਰ ਦਿਵਸ ਕਚੈਹਰੀ ਲਾਇ। ਕਹਿਓ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਦੋਊ ਬੁਲਾਈ । ਮੁਹੋ ਦੀਨ ਧਰ ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਈ। ਬੀਰ ਕਹਿਓ ਖਾਲਸ ਕੋ ਛੋਰ । ਦੀਨ ਕਬੂਲੈ ਨਹਿ ਹਮ ਤੋਰ। ਏਹ ਸੁਨ ਖਾਨ ਬਜੀਦੇ ਭਾਈ। ਜਲ ਬਲ ਕਹੀ ਸੁਚਾ ਨੰਦ ਤਾਈਂ । ਤੁਮ ਸਮਝਾਵੋ ਖਤ੍ਰੀ ਜਾਤ । ਸ਼ਾਇਦ ਮਾਨ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਲਏ ਤਵ ਬਾਤ । ਏਹ ਸੁਣ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ
ਗਾਵਾਰ।ਗੁਰ ਸੁਤ ਢਿਗ ਜ਼ਾ ਕਹੀ ਪੁਕਾਰ।

[ਸੁਚਾ ਨੰਦ ਦਾ ਕੈਹਣਾ]

ਤਰਜ਼-ਸਤ ਪੈ ਅਤਾਤ ਲਾਤੀ ਕਿਸਮਤ।

ਸੁਨੋਂ ਬੀਰ ਨਾ ਬਨ ਅਨਜਾਨ । ਹਮਰੀ
ਬਾਤ ਸੁਨੋਂ ਲਾ ਕਾਨ । ਨਾਜ਼ਮ ਕਹਿਆ
ਮਾਨਸੁਖ ਪਾਵੋ।ਦੌਲਤ ਲੈਕਰ ਖਰਚੋਖਾਵੋ।

ਤਾਰ-ਦਾਦਰਾ ।

ਸੁਨੋ ਰੇ ਬਾਲ ਨਿਦਾਨ ਕਹਿਨਾ ਤੂੰ ਮੇਰਾ
ਮਾਨ ਹੋਵੋ ਮੁਸਲਮਾਨ । ਨ ਬਨ
ਅਨਜਾਨ । ਸੁਨੋ ਬੀਰ ॥ ।

ਚੌਪਈ

ਏਹ ਸੁਨ ਬੀਰ ਕਹੀ ਮੁਖ ਬੋਲਾ ।
ਸੁਣ ਮੂਰਖ ਕਿਆ ਪਾਵਤ ਰੌਲਾ ॥

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਸੁਚਾ ਨੰਦ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼-ਜਾਓ ਜੀ ਜਾਓ ਕ ਨਦਾਨ ਕੋ ਬਹਕਾਨੇ ਆਏ

ਤਾਰ-ਤਲਵਾੜਾ, ਰਾਗ ਜਿਲਾ,

ਜਾਓ ਰੇ ਜਾਓ ਝੂਠੇ ਨੇਂ ਦੂਧ ਕਾ ਦੇਨੇ ਵਾਲੇ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਬੇਮੁਖ ਬੇਸ਼ਰਮੇ ਕਾਲੇ । ਖਤ੍ਰੀ ਤਨ ਗਾਲਨ ਵਾਲੇ । ਬੁੱਤੋਂ ਕੋ ਪੂਜਨੇ ਵਾਲੇ ਘੰਟੇ ਖੜਕਾਨੇਵਾਲੇ ਜਾਓ ਰੇ ਜਾਓ ਮੂਰਖ ਕਿਆ ਹਮ ਕੋ ਸਿਖਲਾਤਾ ਕਾਲੇ । ਪੇਟ ਹੇਤ ਤੈਂ ਧਰਮ ਗਵਾਇਆ । ਹਿੰਦੂ ਪਨ ਕੋ ਦਾਗ਼ ਲਗਾਇਆ । ਟੁਕੜ ਗਦਾਈ ਤੂੰ ਬੇਈਮਾਨ । ਨਾ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ । ਜਾਓ ਝੂਠੇ ਨੰਦੇ ਮੰਦੇ ਮੂਰਖ ਗੰਦੇ ਕਪਟੀ ਬੰਦੇ ਕਿਆ ਹਮ ਕੋ ਸਿਖਲਾਤਾ ਕਾਲੇ । ਜਾਓ ਰੇ ਜਾਓ ॥

ਚੌਪਈ.

ਏਹ ਸੁਨ ਜਾਏ ਬਿਜਰਮਾ ਭਾਈ । ਸੁਚਾ ਨੰਦ ਖਾਨ ਢਿਗ ਆਈ । ਮੁਖੋਂ ਕਹੀ ਸਮਝਤ ਨਹੀਂ ਬਾਲ । ਆਜ ਛੋੜ ਕਲ ਕਰੋ ਖਿਆਲ । ਨਹੀਂ ਮਾਨੇ ਫਿਰ ਕਤਲ ਕਰਯੋ । ਏਹ ਸੁਨ ਖਾਨ ਧਾਮਕੋ ਗਯੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦੋਊ ਬੀਰ ਗਏ ਮਾਤਾ ਪਾਸ। ਦੂਸਰ ਦਿਵਸ ਚੜ੍ਹਿਓ ਜਬ ਤਾਸ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਲਾਏ ਕਚੈਹਰੀ ਖਾਨ ਨੇ ਸੰਤਰੀ ਤੁਰਤ ਪਠਾਇ। ਜਾਏ ਕਹਿਓ ਤਿਨ ਬੀਰ ਕੋ ਨਾਜਮ ਤੁਮੇ ਬੁਲਾਏ॥

ਚੌਪਈ

ਆਖਰ ਪੇਸ਼ੀ ਕਾ ਦਿਨ ਏਹੀ। ਨਹੀਂ ਮਾਨੋ ਅਜ ਕਤਲ ਕਰੇਈ।ਏ ਸੁਨ ਮਾਤ ਕੁਛ ਖੇਦ ਨਾ ਜਾਨਾ। ਮਾਨਿਓ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਭਾਨਾ। ਕਹੀ ਮੁਖੋਂ ਪੋਤ੍ਰੇ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਥੇ ਆਜ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਜੋ ਹੋਣੀ ਸੋ ਹੋ ਰਹੇ ਲਿਖਾ ਨਾ ਮੇਟੇ ਕੋਏ। ਇਮ ਕਹਿ ਪੋਤ੍ਰੇ ਗਲ ਵਿਖੇ ਲਾਇ ਬਾਤ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਕਹੀ ਸੋਇ।

[ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਯਾ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼–ਅਰੇ ਨਰ ਤਾਰਨੇ ਕੋ ਤੇਰੇ ਧਰਮ ਬੇੜਾ ਬਨਾਯਾਹੈ
ਤਾਰ–ਚੰਚਲ, ਰਾਗ–ਪੀਲੋ ਜ਼ਿਲਾ

ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਲਾ'ਲ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਧਰਮ ਨੇ ਸਾਥ ਚਲਨਾਂ ਹੈ। ਧਰਮ ਕੇ ਹਿਤ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਰੇਤ ਤੱਤੇ ਪਵਾਏ ਹੈਂ। ਕਿ ਬੈਠੇ ਲੋਹਾਂ ਤਤੀਆਂ ਪਰ ਕੇ ਜਲ ਤੱਤੇ ਪਵਾਏ ਹੈਂ। ਧਰਮ ਕੇ ਕਾਰਨ ਹਰੀਚੰਦ ਬਿਕੇ ਸੁਤ ਨਾਰ ਕਾਸ਼ੀ ਮੈਂ। ਭਰੇ ਘਰ ਨੀਚ ਕੇ ਪਾਨੀ ਧਰਮ ਨਾ ਛੋੜਿਆ ਹੈ ਅਪਨਾਂ। ਜ਼ਗਤ ਮੈਂ ਨਾਮ ਹੈ ਰੋਸ਼ਨ ਕੇ ਮੋਰਧੁਜ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ। ਕਿ ਲੇਕਰ ਹਾਥ ਮੈਂ ਆਰਾ ਕੁਮਰ ਕੇ ਸੀਸ ਚਲਾਯਾ ਹੈ। ਕਿ ਦਾਦਾ ਗੁਰ ਜੋ ਤੁਮਰੇ ਕੇ ਹਾਲ ਉਨ ਕਾ ਸੁਨਾਵਾਂ ਮੈਂ। ਕਿ ਸਿਰ ਜਾਏ ਤੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਜਾਨੇ ਦੇ ਧਰਮ ਨਾ ਜਾਏ ਇਸ ਜਗ ਮੈਂ। ਜਾਵੋ ਅਜ ਲਾਲ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਕਿ ਆਖਰੀ ਮੇਰਾ ਹੈ ਕਹਨਾ। ਧਰਮ ਨਾ ਤਿਆਗਨਾਂ ਬੇਟਾ ਸਦਾ ਇਸ ਜਗ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿਨਾਂ ॥ ੧੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਾਵੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਕਾਲ ਗਜਾਇ । ਧਰਮ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਜਗਤ ਰਹਾਇ । ਇਹ ਸੁਨ ਹੋਇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰੇ । ਦੋਊ ਬੀਰ ਗੁਰ ਜਪ ਬਲ ਧਾਰੇ। ਪਹੁੰਚੇ ਬੀਚ ਕਚੈਹਰੀ ਜਾਈ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਗਜਾਈ। ਏਹ ਸੁਨ ਸਭ ਜ਼ਾਲਮ ਜਲ ਗਇਓ। ਆਨ ਬਜੀਦੇ ਮੁਖ ਸੇ ਕਹਿਓ।

[ਬਜੀਦੇ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼–ਮਾਨੋ ਮਾਨੋ ਪੀਆ ਮੋਰਾ ਰੇ ਕਹਾ–ਭੈਰਵੀ ਤਾਰ ੩

ਮਾਨੋ ਮਾਨੋ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਓ ਨਿਦਾਨ ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਕਹਨਾਂ ਮਾਨ ਮੇਰਾ ਮਾਨ ਤੁਝੇ ਦੇਊਂਗਾ ਮੈਂ
ਰਾਜ ਔਰ ਪੀਰੀ ਖਿਤਾਬ ਤੁਝੇ ਦੇਊਂਗਾ
ਮੈਂ ਰਾਜ ਖਿਤਾਬ॥ ਮਾਨੋ ਮਾਨੋ:।ਬੇਟੀ ਜੀ
ਅਪਨੀ ਤੁਝੇ ਦੇਊਂਗਾ ਨਿਕਾਹ। ਐ ਲਾਲ
ਛਾਡੋ ਖਿਆਲ ਕਲਮਾਂ ਕਹੋ ਰੇ ਨਿਦਾਨ।
ਪਿਆਰੇ ਮਾਨ ਪਿਆਰੇ ਮਾਨ ਕਹਿਨਾ ਮਾਨ
ਕਹਿਨਾ ਮਾਨੀਏ ਨਿਦਾਨ ਐ ਨਿਦਾਨ।
ਕਹਿਨਾ ਮਾਨ। ਮਾਨੋ ਬੱਚਯੋ ਜ਼ਬਾਨੀ
ਕਲਮਾਂ ਅਸਾਨੀ ਕਹੋ ਜ਼ਬਾਨੀ ਬਹਿਸ਼ਤ
ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੋਜ਼ਕ ਜਾਵੋ ਨਾ। ਮਾਨੋ ਮਾਨੋ:।
॥ ੨੨ ॥ ਚੌਪਈ

ਸੁਨ ਬੋਲੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਬਲਕਾਰੇ।
ਕਿਉਂ ਬਕਦਾ ਜ਼ਾਲਮ ਬਦਕਾਰੇ।

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ]

ਤਰਜ਼–ਹਾਏ ਸਹੀਆ ਪਰੋ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਬਈਆ ਸਤਾਵੋ ਕਾਹੇ ਮੀਕੋ॥ ਰਾਗ ਜੋਗੀਆ ਢਿਲਾ। ਤਾਰ ਤਲਵਾੜਾ

ਅਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਕਿਉਂ ਰੋਜ ਭੁਲਾ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਕਲਮਾਂ ਕਲਮਾਂ ਤੂੰ ਕਹਿਕੇ ਸੁਨਾਵੇਂ। ਨਹੀਂ ਛੋਡੇਂਗੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰਾ। ਨਹੀਂ ਕਹੇਂਗੇ ਏ ਕਲਮਾਂ ਤੁਮਾਰਾ। ਕਿਉਂ ਬਕਤਾ ਰੇ ਬਦਕਾਰਾ। ਏਹ ਖਾਲਸ ਧਰਮ ਹਮਾਰਾ। ਨਹੀਂ ਛੋਡੇਂ ਰੇ ਛੋਡੇਂ ਰੇ ਛੋਡੇਂ ਰੇ ਨਹੀਂ ਛੋਡੇਂ (ਆਇ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ)। ਕਿਉਂ ਕਲਮਾਂ ਹਮ ਪੜ੍ਹੇਂ ਬਨਾਈ। ਸਤਿਨਾਮ ਤਜ ਕਿਉਂ ਸੁਖ ਪਾਈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਨੇ ਜੀਵਤ ਰਹਿਨਾਂ। ਜੇ ਮਰਨਾਂ ਤਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਗਹਨਾਂ। ਜੀਵਨ ਕੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇ ਹਮਾਰੇ। ਡਰੇਂ ਨਹੀਂ ਹਮ ਕਹੇ ਤੁਮਾਰੇ। (ਆਇ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ) ਕਹਿਓ ਬੀਰ ਕਿਆ ਲੋਭ ਬਤਾਵੇਂ। ਝੂਠੇ ਧਨ ਹਿਤ ਧਰਮ ਗਵਾਵੇਂ। ਜੜੀ ਜਗੀਰ ਅਸਾਂ ਕਿਆ ਕਰਨੀ। ਤੁਸਾਂ ਖਾਨ ਜੀ ਛਾਤੀ ਧਰਨੀ। ਤੁਮਰੇ ਵੈਰ ਬਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ। ਬੇਈਮਾਨ ਕੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਮਿਲੇ ਨਾਵੋਈ।(ਆਏ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ)॥੧੩॥

ਚੌਪਈ

ਪਿਤ ਤਵ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਮੁਕਾਇਆ। ਸਿਖ ਕੋਈ ਰਹਿਨਾਂ ਨਾਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਭਾਈ ਤੁਮਰੇ ਪਕੜ ਸੰਘਾਰੇ। ਵਾਲੀ ਰਹਿਓ ਨਾ ਕੋਈ ਤੁਮਾਰੇ। ਏਹ ਸੁਨਬੀਰ ਬਡੋ ਬਲ-ਕਾਰੀ। ਮੁਖ ਸੇ ਕਹਿਓ ਸੁਨੋ ਹੰਕਾਰੀ।

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼—ਜਰਾ ਮੂੰਹ ਕੋ ਸਮਾਲੋ ਹੋਸ਼ ਮੈਂ ਆਵੋ ਮਤ ਬਕ ਚਲੋ—ਰਾਗ ਮਾਂਡ ਤਾਰ ਦਾਦਰਾ।

ਜ਼ਰਾ ਮੂੰਹ ਕੋ ਸੰਭਾਲੋ ਹੋਸ਼ ਮੈਂ ਆਵੋ ਮਤ ਬਕੋ ਰੇ ਖਾਨ।ਜ਼ੁਲਮ ਮਤ ਕਰੋ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਐ ਮੂਰਖ ਨਦਾਨ॥ ਦੋਹਰਾ॥ ਦੁਲਾਰੇ ਹੈਂ ਹਮ ਓਸ ਗੁਰੂ ਜਿਨ ਇਸ ਬੀਚ ਜਹਾਨ। ਧਰਮ ਰੱਖਿਆ ਹੇਤ ਪਿਆਰਾ ਪਿਤਾ ਕੀਓ ਕੁਰਬਾਨ। ਓ ਨਹੀਂ ਮੂਆ ਮਰੇ ਤੁਮ ਸਾਰੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਜੋਊ ਪਠਾਨ। ਹਮ ਭੀ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਧਰਮ ਕੋ ਛੋਡੋਂ ਐ ਮੂਰਖ ਨਾਦਾਨ ।
(ਜ਼ਰਾ ਮੂੰਹ ਕੋ ਸੰਭਾਲੋ) ॥ ੧੪ ॥

ਚੌਪਈ

ਇਹ ਸੁਣ ਖਾਨ ਜਲਿਓ ਬਡ ਭਾਰਾ । ਕਹਿਤ ਭਇਓ ਮੁਖ ਸੇ ਹਤਿਆਰਾ । ਸ਼ੇਰ ਮਹੰਮਦ ਸੁਣੋਂ ਮਲੇਰੀ । ਬਾਲ ਨਾਂ ਮਾਨਤ ਇਹ ਕੁਛ ਮੇਰੀ । ਉਸਕੇ ਏਹ ਪੁਤ ਹੈਂ ਬਦਕਾਰਾ । ਤਵ ਭਰਾਤਾ ਕੋ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਰਾ । ਖਾਸ ਜੁੱਧ ਮੇਂ ਬੀਚ ਭੰਗਾਨੀ । ਔਰ ਬਹੁਤ ਕੀਨੇ ਨੁਕਸਾਨੀ । ਤਾਂਤੇ ਅਬ ਮੌਕਾ ਬਡ ਭਾਰਾ । ਲੇਹੁ ਭ੍ਰਾਤ ਕਾ ਬਦਲਾ ਸਾਰਾ । ਮਾਰੋ ਇਹ ਬਾਲਕ ਫੜ ਚੀਰ । ਇਹ ਸੁਨ ਸ਼ੇਰ ਮਹੰਮਦ ਬੀਰ । ਮੁਖ ਸੇ ਕਹਿਓ ਸੁਨੋ ਰੇ ਖਾਨ । ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਇਹ ਬਾਲ ਨਿਦਾਨ ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

[ਸ਼ੇਰ ਮਹੰਮਦ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼–ਦਿਲ ਰਤੀਆਂ ਦਿਲ ਰਤੀਆਂ ਨਾ ਛੇੜੋ ਸਹੀਆਂ
ਜਿਲਾ–ਤਾਰ ਤਲਵਾੜਾ ।

ਛੋਡੋ ਬੱਚਿਆਂ ਛੋਡੋ ਏੱਚਿਆਂ ਨਾਂ ਮਾਰੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਨੋ ਕਹਿਨਾਂ ਐ ਜੀ ਖਾਨ ਬਾਲ ਨਿਦਾਨ ਹਾ । ਹਾ ਹਾ ਮਾਨ ਮੇਰਾ ਕਹਿਨਾਂ ਰੇ ਤੂੰ ਮਾਨ ਮੇਰਾ ਕਹਿਨਾਂ। ਛੋਡੋ ਬੱਚਿਆਂ। ਇਨਕੇ ਪਿਤਾ ਭ੍ਰਾਤ ਮੁਹੇ ਮਾਰਾ।ਕਹੋ ਇਨ ਬਾਲਨ ਕਿਆ ਬਿਗਾਰਾ । ਤਾਂਤੇ ਤੁਮ ਭੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰੋ। ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਨਹੀਂ ਬਾਲਕ ਮਾਰੋ । ਛੋਡੋ ਬੱਚਿਆਂ ॥ ੧੫॥ ਚੌਪਈ ॥

ਇਹ ਸੁਨ ਖਾਨ ਜਲਿਓ ਬਡ ਭਾਰੀ ।
ਕਹਿਤ ਭਇਓ ਮੁਖ ਸੇ ਹੰਕਾਰੀ ।

[ਬਜੀਦੇ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼–ਦਿਲਬਰ ਯਾਰ ਸਜਨ ਮਨ ਰਮਜ਼ਾਂ ਮੇਰੇ
ਮਨ ਭਾਂਵਦੀਆਂ–ਰਾਗਨੀ ਪਹਾੜੀ ॥ਤਾਰ ਤਲਵਾੜਾ

ਚਲ ਹਟ ਜਾ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬੱਕਦਾਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਨ ਲਈ ਤੁਝੇ ਬਾਤ ਸਾਰੀ। ਰਲੇ ਗਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਜਾਨੀ ਅਬੀ ਨਿਕਾਲੋ ਬਾਹਿਰ ਕਚੈਹਰੀ। ਚਲ ਹਟ ਜਾ। ਲਿਖਾ ਸ਼ਰਾ ਮੈਂ ਮਾਰੋ ਕਾਫਰਾ। ਕਿਆ ਬਕ ਮਾਰੇ ਕਾਫਰ ਛੁਡਾਵੇ ਨਹੀਂ ਮਾਨੂੰਗਾ ਚਲ ਹਟ ਜਾ ॥ ੧੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਨਹੀਂ ਮਾਨਤ ਯੇ ਬਾਲਕੇ ਨਹੀਂ ਕਬੂਲਤ ਦੀਨ। ਚਿਨ ਮਾਰੋ ਕੈ ਕਤਲ ਕਰ ਇਸ ਬਿਧ ਕਹਿਓ ਮਤ ਹੀਨ॥

ਚੌਪਈ

ਤਤ ਛਿਨ ਪਾਸ ਕਚੈਹਰੀ ਜੋਇ। ਡੂੰਘੀ ਨੀਵ ਖੁਦਾਈ ਸੋਇ। ਊਪਰ ਦੋਊ ਖਲੇ ਕਰ ਕਹਿਓ। ਅਬ ਵੀ ਵਕਤ ਸਮਝ ਮਨ ਲਹਿਓ। ਨਹੀਂ ਤੋਹਿ ਕੰਧ ਬੀਚ ਚਿਨ ਮਾਰੋ। ਯਾ ਕਲਮਾਂ ਮੁਖ ਕਹੋ ਹਮਾਰੋ। ਸੁਣ ਬੋਲੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਗਰਜਾਈ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਜਲਦ ਕਰੋ ਮਮ ਚਿਨੋ ਬਨਾਈ ॥

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਨਾ]

ਤਰਜ਼-ਤੋਰੀ ਛਲ ਬਲ ਹੈ ਪਿਆਰੀ ਤੋਰੀ ਕਲ ਬਲ ਹੈ ਨਿਆਰੀ-ਤਾਰ ਨਕਟਾ ਰਾਗਨੀ ਪਹਾੜੀ

ਮਤ ਬਕੋ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹਮ ਛੋਡੇਂ ਨਾਂ ਧਰਮ ਕਿਉਂ ਹਮਕੋ ਸਤਾਵੇਂ ਤੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ। ਕਿਆ ਲਾਲਚ ਦਿਖਾਵੇਂ । ਕਿਆ ਹਮਕੋ ਭਰਮਾਵੇਂ । ਡਰ ਦਿਖਾਵੇਂ ਤੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ । ਬੇਟੇ ਹਮਕੋ ਉਸਕੇ ਜਾਨ । ਜਿਸਨੇ ਮਾਰੇ ਹੈਂ ਜ਼ਾਲਮ ਕਈ ਪਠਾਨ । ਕਿਆ ਨੀਆਂ ਪੁਟਾਵੇਂ ਕਿਆ ਹਮ ਕੋ ਦਿਖਾਵੇਂ । ਕਿਆ ਕਲਮਾਂ ਸੁਨਾਵੇਂ ਤੂੰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬਾਰ। ਬੇਈਮਾਨ ਬੇਈਮਾਨ ਤੂੰ ਬੇਈਮਾਨ। ਮਤ ਬਕ ਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ॥੧੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਇਹ ਸੁਨ ਖਾਨ ਜਲਿਓ ਅਪਕਾਈ। ਕੰਧ ਉਸਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਈ । ਬੀਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਬਹਾਦਰ ਜਰਾ ਨਾ ਡੋਲੇ । ਮੁਖ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਜਬੀ ਕਾਂਧਿਆਂ ਤੱਕ ਚਿਨੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਪਿਆਰੇ ਦੋਇ। ਕਹਿਓ ਖਾਨ ਫਿਰ ਟੇਰ ਕਰ ਸੁਣੋਂ ਬੱਚਿਓ ਸੋਇ ॥

ਚੌਪਈ

ਕਿਓਂ ਅਪਨੀ ਤੁਮ ਜਾਨ ਗਵਾਵੋ। ਕਲਮਾਂ ਕਹੋ ਅਬੀ ਨਿਕਲਾਵੋ । ਬੋਲ ਕਹੀ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੜਕਾਰੇ । ਕਿਓਂ ਬਕਤਾ ਜ਼ਾਲਮ ਬਦਕਾਰੇ। ਕਿਓਂ ਹਮ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਨ ਜਾਵੇਂ । ਹੋ ਸ਼ਹੀਦ ਜਗ ਮੈਂ ਜਸ ਪਾਵੇਂ। ਏਹ ਸੁਨ ਛਾਰ ਖਾਨ ਬਡ ਹੋਇ। ਕਹਿਓ ਸੁਨੋ ਸੁੱਚਾਨੰਦ ਸੋਇ। ਕਿਯਾ ਸਬੱਬ ਏਹ ਡਰਤ ਨਾ ਬਾਲ । ਦੇਤ ਖੇਦ ਹਮ ਕੀਏ ਬਿਹਾਲ । ਆਖਰ ਕੰਧ ਬੀਚ ਚਿਣ ਡਾਰੇ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਤੌਬੀ ਅਪਨਾਂ ਧਰਮ ਨਾ ਹਾਰੇ। ਸੁਣ ਯੇ ਬੇਧਰਮ ਕਹੀ ਬਖਾਨ। ਜਾਦੂਗੀਰ ਦੋਊ ਏਹ ਜਾਨ। ਇਸ ਕਰ ਕਤਲ ਕੀਏ ਬਿਨ ਜੋਇ। ਇਨਕਾ ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਕਬ ਹੋਇ। ਜੇ ਚਿਨਵਾਵੇ ਗਏ ਤੁਸ ਧਾਮ। ਇਨਹੂੰ ਨਿਕਲ ਹੋਇ ਫਿਰ ਲਾਮ। ਫੌਰਨ ਜਾਇ ਪਿਤਾ ਕੇ ਪਾਸ। ਕਹਿ ਕਰ ਤੋਹਿ ਕਰਾਵੇਂ ਨਾਸ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਹ ਸੁਣ ਨਾਜ਼ਮ ਨੇ ਤਬੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਦੋਊ ਲਾਲ। ਤੁਰਤ ਗਿਰਾਏ ਦਿਵਾਰ ਕੋ ਮਧ ਸੇ ਬੀਰ ਨਿਕਾਲ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਹੁਕਮ ਦੀਓ ਜਬ ਕਤਲ ਦਾ ਖਾਨ ਮਲੇਰੀ ਜੋਇ। ਹਾ ਦਾ ਨਾਰਾ ਮਾਰ ਕਰ ਕਹਿਓ ਮੁਖੋਂ ਤਬ ਰੋਇ ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਚੌਪਈ

ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਮਤ ਬਾਲਕ ਮਾਰੋ। ਇਤਨਾਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰੋ ਕਿਉਂ ਯਾਰੋ। ਹਾਇ ਇਨਕੀ ਮਾਤਾ ਕਿਆ ਕਰਸੀ। ਏਹ ਸੁਨ ਬੀਚ ਬੁਰਜ ਕੇ ਮਰਸੀ। ਬਿਰਧ ਮਾਤ ਦੋਊ ਬਾਲ ਬਿਚਾਰੇ। ਨਾਹਕ ਆਜ ਬਜੀਦੇ ਮਾਰੇ। ਰਾਜ ਨਾਸ ਹੋਵਨ ਤੇ ਆਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਪੀਆਂ ਜ਼ੁਲਮ ਕਮਾਇਆ॥

ਦੋਹਿਰਾ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹੇ ਕੇ ਤਬ ਖਾਨ ਮਲੇਰੀ ਜੋਇ। ਹਾ ਦਾ ਨਾਰਾ ਮਾਰ ਕਰ ਗਏ ਧਾਮ ਕੋ ਸੋਇ॥

ਚੌਪਈ

ਸੁੰਦਰ ਕਥਾ ਕਹੂੰ ਮੈਂ ਔਰ। ਸੁਨੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਇਸ ਤੌਰ। ਟੋਡਰਮਲ ਨਾਮੇ ਕਰ ਜੋਇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ ਕੋਇ। ਖੱਤ੍ਰੀ ਜਾਤ ਤਿਸੇ ਕੀ ਭਾਈ। ਰਹਤਾ ਦੂਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਊਹਾਂ ਸੇ ਆਹੀ। ਏਹ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਜਬ ਉਸ ਸੁਣ ਪਾਇਆ । ਲੈ ਸ੍ਰਬੰਸ ਸਾਥ ਤਹਿੰ ਆਇਆ । ਨਾਜ਼ਮ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾ ਤਬ ਪਿਆਰੇ। ਊਚੀ ਮੁਖ ਸੇ ਕਹਿਓ ਉਚਾਰੇ। ਸੁਨੋ ਜਨਾਬ ਖਾਨ ਮਨ ਲਾਈ । ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਯੇਹ ਬਾਲ ਕਹਾਈ । ਤਾਂਤੇ ਇਨ ਕੋ ਤੁਮ ਛੱਡ ਦਹਿਓ।ਜਿਤਨਾ ਮਨ ਭਾਵਤ ਧਨ ਲਹਿਓ। ਜੇ ਏਹ ਬਾਤ ਨਾ ਮਾਨੋ ਮੋਹਿ। ਔਰ ਅਰਜ ਸੁਨ ਲੀਜੇ ਸੋਇ। ਮੁਝ ਪਰਵਾਰ ਸਹਿਤ ਕਟ ਡਾਰੋ । ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਨਹ ਮਾਰੋ । ਕਲਗੀ ਧਰ ਸੰਗ ਵੈਰ ਤੁਮਾਰਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸੂਮਾਂ ਕਿਆ ਬਿਗਾਰਾ। ਤੁਝ ਐਸਾ ਨਾ ਕਰੋ ਪਿਆਰੇ। ਸੁਣ ਜ਼ਾਲਮ ਕਹੀ ਊਚ ਪੁਕਾਰੇ। ਕਾਫਰ ਕੌਨ ਯਹਾਂ ਤੂੰ ਆਇਆ । ਦੋਊ ਬਾਲ ਤੂੰ ਚਾਹੇਂ ਬਚਾਇਆ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦੋਹਰਾ

ਮੈਂ ਇਨ ਕੋ ਨਹਿੰ ਛੋਰਹੋਂ ਅਬੀ ਕਤਲ ਕਰਵਾਇ। ਇਮ ਕੈਹ ਜ਼ਾਲਮ ਨੇ ਤਬੀ ਸਿਖ ਕੋ ਮਾਰ ਪਵਾਇ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਹਰ ਕਢਾਵਤ ਖੈਂਚ ਤਲਵਾਰ । ਦੋਊ ਬੀਰ ਕੋ ਕਹੀ ਪੁਕਾਰ। ਮਾਨੋ ਦੀਨ ਨਹੀਂ ਕਤਲ ਕਰਹਿਓ । ਸੁਣ ਏਹ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਕਹਿਓ॥

[ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਦਾ ਉਤ੍ਰ]

ਤਰਜ਼-ਮੁਸਲਮਾਂ ਹੋਨੇਕੋ ਐ ਕਿਬਲਾ ਹਮ ਤਿਆਰਨਹੀਂ

ਤਾਰ ਦਾਦਰਾ ਗਜ਼ਲ

ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਨੇ ਕੋ ਐ ਜ਼ਾਲਮ ਹਮ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਛੋੜ ਮੈਂ ਕਲਮਾਂ ਤੁਮਰਾ ਕਹਿਤਾ ਨਹੀਂ । ਕਿਆ ਹੈ ਵਸਤ ਯਵਨੀ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਕੇ ਆਗੇ। ਛੋਡ ਕਰ ਇਸ ਕੋ ਮੈ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਤੋ ਬਨਤਾ ਨਹੀਂ । ਸ਼ਰਮ ਹੋਤੀ ਜੋ ਕਿਸੀ ਪਾਪ ਕੇ ਬਦਲੇ ਮਰਤਾ ।ਧਰਮ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਐ ਜਾਨ ਦੇਨੇ ਮੈਂ ਕੁਛ ਆਰ ਨਹੀਂ । ਮਤ ਅਜ਼ਾਬੋਂ ਸੇ ਡਰਾਵੇ ਮੁਝੇ ਡਰਨਾਂ ਕਿਆ ਹੈ। ਪੀਆ ਹੈ ਖਾਲਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਨੋ ਤੁਰਕਾਰੇ ਨਹੀਂ । ਸਮਝ ਕਿਆ ਬੈਠੇ ਹੈਂ ਬੁਜ਼ ਦਿਲ ਮੁਝੇ ਮੇਰੇ ਐਏ ਦੁਸ਼ਮਨ । ਮੁਝ ਮੈਂ ਸਤਾ ਹੈ ਜਿਸੇ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ । ਤੁਮ ਜਿਸੇ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ ਦੁਨੀਆਂ ਕੇ ਸੁਖ ਕੇ ਬਦਲੇ। ਮੁਝ ਕੋ ਵੋ ਤਿਆਗ ਕੇ ਜੀਨਾ ਭੀ ਤੋ ਦਰਕਾਰ ਨਹੀਂ । ਧਰਮ ਈਸ਼ਵਰ ਕੀ ਅਮਾਨਤ ਹੈ ਵੋ ਬੇਚੂ ਕਿਉਂਕਰ । ਧਰਮ ਕੇ ਬਦਲੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾ ਖਰੀਦਾਰ ਨਹੀਂ । ਆਤਮਾ ਮਰਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸਮ ਕੋ ਚਾਹੇ ਮਾਰੋ । ਲੋਹੇ ਕੀ ਆਗ ਕੀ ਪਾਨੀ ਕੀ ਜਹਾਂ ਮਾਰ ਨਹੀਂ । ਬੇਈਮਾਨੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾ ਕਰੋ ਇਸ ਜਗ ਮੈਂ। ਐਸੀ ਬਾਤੋਂ ਸੇ ਹਟੋ ਕਤਲ ਕਰੋ ਕਿਸ ਕੋ ਨਹੀਂ। ਆਤਮਾ ਏਕ ਸਾ ਹੈ ਤੁਮ ਹਮ ਸਭ ਕੇ ਮਾਹੀਂ। ਮਤ ਦੁਖਾਵੋ ਕਿਸੀ ਕੋ ਧਰਮ ਬਿਗਾਰੋ ਨਾਹੀਂ। ਝੂਠੀ ਜਿੰਦਗ਼ਾਨੀ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਐਸੇ ਉਪੱਦ੍ਰ ਕਰੋ ਇਸਕਾ ਭਰਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਜਾਨੋ ਏਹੀ ਬਾਤ ਸਹੀ। ਅਗ੍ਰ ਨਹੀਂ ਮਾਨੋ ਮੁਝੇ ਕਤਲ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੋ, ਯਾਦ ਰਖਨਾ ਤੁਮਾਰਾ ਹਾਲ ਬੁਰਾ ਹੋਨਾ ਸਹੀ। ਆਖਰੀ ਦੋਜ਼ਖ ਮੈਂ ਜਾਨਾ ਤੁਮਾਰਾ ਹੋਗਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਬਨੇ ਮਾਰ ਜਮਾ ਤੁਮ ਕੋ ਪਾਈ ॥

ਚੌਪਈ

ਏਹ ਨਾਜ਼ਮ ਸੁਣ ਜਲਾ ਹੰਕਾਰੀ। ਕਤਲ ਕਰਨ ਕੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ। ਇਤ ਗੁਰ ਸੁਤ ਜਪ ਪਾਠ ਉਚਾਰ। ਆਖਰ ਊਚੀ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਕਹਿਓ ਸਵਾਰ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਲੋਕ

ਜਿਨੀ ਨਾਮ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤ ਘਾਲ । ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲ ॥

ਚੌਪਈ

ਇਮ ਕੈਹ ਧਰਮ ਅਰਥ ਤਨ ਲਾਏ । ਹੋ ਸ਼ਹੀਦ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਏ । ਪਕੜ ਕਤਲ ਦੀਏ ਦੇਖ ਕਸਾਈ । ਹੋ ਹਰਾਨ ਕਹੀ ਆਪਸ ਮਾਹੀ । ਹਮੇਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਾਫਰ ਮਾਰੇ । ਪਰ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਬੀ ਨਿਹਾਰੇ । ਕਿਸ ਪਰ ਅਬ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਵੇਂ । ਦੇਖ ਅਚੰਬਾ ਹਮ ਡਰ ਪਾਵੇਂ । ਜੇ ਸਿਰ ਕਾਟ ਹਮ ਨਾਂ ਲੈ ਜਾਈਏ । ਖਾਨ ਬਜੀਦੇ ਤੇ ਡਰ ਪਾਈਏ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨ ਸੋਚ ਉਤਾਰੇ । ਜਬ ਗੁਰ

ਸੁਤ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰੇ। ਹਾ ਹਾ ਕਾਰ ਭਈ ਜਗ ਸਾਰੇ। ਰੋਇ ਕਰੋ ਸਭ ਯਾਦ ਦੁਲਾਰੇ। ਜਬ ਏਹ ਖਬਰ ਮਾਤ ਕੋ ਹੋਈ । ਬਹੁ ਵਿਰਾਗ ਸੇ ਕਹੁ ਤਬ ਸੋਈ ॥

[ਦੁਲਾਰਿਆਂਦੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਜਾਨੇਪਰ ਮਾਤਾ ਜੀਦਾ ਵਿਰਾਗ ਔਰ ਅਪਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨਾ]

ਤਰਜ਼–ਹਾਇ ਮੁਝੇ ਦਰਦੇ ਜਿਗਰ ਨੇ ਸਤਾਇਆ।
ਪੀਲੋ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਨਕਟਾ

ਹਾਏ ਸੁਣ ਭਾਣਾ ਮਾਤ ਜੀ ਬਿਸਮਾਏ। ਕਿਆ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਏ। ਲਾਲ ਮਾਰ ਦੀਏ। ਜ਼ਰਾ ਤਰਸ ਨਾ ਕੀਏ ਹਤਿਆਰੇ। ਹਾਏ ਸੁਨ ਭਾਣਾ ॥ ਚੌਪਈ ॥ ਬੀਚ ਬਦੇਸ ਕੌਨ ਕੇ ਧੋਰੇ। ਚਲੇ ਛੋਡ ਅਜ ਲਾਡਲੇ ਮੋਰੇ। ਅਜ ਦਾਦੀ ਜੀ ਕੌਨ ਬੁਲਾਵੇ। ਸੁੰਦਰ ਮੁਖ ਪੁਨ ਕੌਨ ਦਿਖਾਵੇ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੂਤ ਅਕੇਲੇ ਨ[illegible] ਸਿਧਾਵੋ ਸਿਧਾਵੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਮੈਨੂੰ ਅਪਨੇ ਨਾਲ ਰਲਾਵੋ ਰਲਾਵੋ । ਮੈਂ ਐਥੇ ਦੁਖੜੇ ਬਹੁ ਭਰਸਾਂ ਭਰਸਾਂ । ਤੁਮ ਤਜ ਗਏ ਹਾਏ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਰਸਾਂ ਕਰਸਾਂ ॥ ਤਾਰ ਨਕਟਾ ॥ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਲਾਲ ਗੁਰਪੁਰੀ ਨੂੰ ਸਿਧਾਏ । ਹਾਏ ਸੁਣ ਭਾਣਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਿਸਮਾਏ ॥

[ਸੰਦੇਸਾ ਦੇਨਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੂੰ]

ਤਰਜ਼–ਕੋਈ ਹਾਲ ਕਹੋ ਜਾਕੇ

ਕਲੰਗੜਾ ਤਾਰ ਕਵਾਲੀ

ਕੋਈ ਹਾਲ ਕਹੋ ਜਾਕੇ ਮੇਰੇ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮਝਾਕੇ । ਧਰਮ ਰਖਿਆ ਹੇਤ ਦੁਲਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਸੁਤ ਉਜਿਆਰ । ਅਪਨੇ ਤਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੀਏ ਜ਼ਾਲਮ ਕੇ ਦਰਬਾਰ। ਸੁਨੋ ਸੰਸਾਰ । ਮੈਂ ਭੀ ਰੱਜ ਮੁਖੜੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਖੇਲਤ ਗੋਦ ਮਝਾਰ । ਜਲਦੀ ਗਏ ਵਿਛੜ ਕਰ ਮੁਝ ਸੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਤਨ ਵਾਰ । ਗਏ ਗੁਰ [illegible] ਧਾਇ ਦੁਲਾਰੇ ਮੈਂ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਕਿਸ ਕਰੂੰ ਦੀਦਾਰ। ਸੁਣੋ ਸੰਸਾਰ। ਜੋਰਾ-
ਵਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਦੁਲਾਰੇ ਫਤੇ ਸਿੰਘ
ਉਜਿਆਰ। ਤੁਮਰੇ ਬਿਨਾਂ ਜਗ ਮੈਂ ਕਿਆ
ਕਰਸਾਂ ਬ੍ਰਿਧ ਅਕੇਲੀ ਨਾਰ। ਸੁਣੋ ਸਭੀ
ਸੰਸਾਰ। ਬੇਟਾ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਲੇ ਚਲੋ ਦਰਸ
ਦਿਓ ਇਕ ਵਾਰ। ਨਿਮਕ ਖਾਇ ਕਰ
ਪੰਮੇ ਗੰਗੂ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਓ ਏਹ ਭਾਰ। ਜੋ
ਸਿੰਘ ਹੋਏ ਨਾ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਮਾਨੇ ਯੇ ਬਡ
ਨੀਚ ਗਵਾਰ। ਸੁਣੋ ਸਭੀ ਸੰਸਾਰ। ਇਸੀ
ਜਗਤ ਮੇਂ ਸੁਣੋਂ ਪਿਆਰੇ ਮੇਰੇ ਪੂਤ ਜਿਸ
ਚਾਰ। ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕਿਆ ਪੀਵਨ ਖਾਵਨ
ਲਗੀ ਜਿਗਰ ਤਲਵਾਰ। ਧੰਨ ਗੁਰੂ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਰੇ ਜਿਨ ਅਪਨੇ ਤਨ
ਵਾਰ। ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਰੱਖਿਆ ਕੀਨੀ
ਸੁਨੋਂ ਸਭੀ ਸੰਸਾਰ॥

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

[ਭਾਰਥ ਭੂਮੀ ਦਾ ਬਿਲਾਪ]
ਤਰਜ਼–ਰਾਗ ਜ਼ਿਲਾ ਤਾਰ ਤਲਵਾੜਾ

ਤੁਰ ਗਏ ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਾਲ। ਦੁਨੀਆਂ ਤਿਆਗੀ ਧਰਮ ਨਾ ਤਿਆਗਿਆ ਲਿਆ ਜ਼ਫਰ ਸਿਰ ਜਾਲ। ਡਗ ਮਗ ਧਰਤੀ ਦਾ ਦਿਲ ਕੰਬਿਆ ਆਇਆ ਸਖਤ ਭੁਚਾਲ। ਗੜ ਗੜਾਟ ਕਰ ਗਗਨ ਗਰਜਿਆ ਝੱਖੜ ਝੁਲੇ ਕਰਾਲ। ਕੁਦਰਤ ਹੋਗਈ ਬਿਹਾਲ (ਤੁਰ ਗਏ ਦਸਮ)। ਭਾਰਥ ਭੂਮੀ ਰੋ ਰੋ ਕੂਕੇ ਗਏ ਕਿਧਰ ਮਮ ਬਾਲ। ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੀ ਥੀਂ ਓਲ੍ਹੇ ਹੋਗਏ ਜਾਇ ਛਿਪੇ ਕਿਤ ਢਾਲ।ਹਾਏ ਮੈਂ ਰੋ ਰੋ ਹੋਈ ਬਿਹਾਲ (ਤੁਰ ਗਏ) ਆਓ ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੋ ਲਗੋ ਮਾਉਂ ਗਲ ਨਾਲ। ਅੱਖੀਂ ਸੁਖ ਕਲੇਜਾ ਠੰਡਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਵਾਲ ਵਾਲ। ਵਿਛੜ ਕੇ ਪੈਗਏ ੦ . ਜਾਲ। (ਤੁਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਗਏ)ਆਖਨ ਲੋਕੀ ਲਾਲ ਦੁਲਾਰੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਕੀਤੇ ਕਾਲ। ਚਿਣਕੇ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਮਮ ਸੋਹਨੇ ਹੋਏ ਨੀਚ ਨਿਹਾਲ । ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬਿਤਾਵਾਂ ਕਾਲ। (ਤੁਰ ਗਏ) ਦਰਦ ਬਿਦਰਦਾਂ ਮੂਲ ਨਾ ਉਪਜਿਆ ਭੜਕੀ ਕ੍ਰੋਧ ਜੁਆਲ। ਸਿੱਕ ਸਿੱਕ ਲੀਤੇ ਲਾਡਾਂ ਪਾਲੇ ਚਿਣ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪਾਲ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਪਾਲੀ ਪਿਤਾਮਾ ਚਾਲ। (ਤੁਰ ਗਏ) ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹੇ ਮੁਖੋਂ ਤਬ ਆਪ। ਉਸੀ ਬੁਰਜ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਣ ਤਜ ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਕੋ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ॥

ਚੌਪਈ

ਫੌਰਨ ਗੁਰ ਪੁਰ ਲੀਓ ਨਿਵਾਸ । ਪਾਛੇ ਸਿੰਘ ਕਰ ਅਰਦਾਸ। ਮਾਰੂ ਸਬਦ ਗਾਏ ਮੁਖ ਜੋਇ।ਮੋਹਰ ਚੰਦ ਧਰ ਲੈ ਸੋਇ।

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਜਹਾਂ ਗੁਰ ਦੁਆਰਾ। ਊਹਾਂ
ਰਚਤ ਅੰਗੀਠਾ ਭਾਰਾ। ਤਨ ਦੋਊ ਸਹਿ-
ਜ਼ਾਦਨ ਪਿਆਰੇ। ਮਾਤ ਸਮੇਤ ਦੀਨ
ਸਸਕਾਰੇ। ਸੰਬਤ ਦਿਨ ਪੁਨ ਮਹਾਂ
ਪਛਾਨੋ। ਮਿਲੇ ਜੋਤ ਸੰਗ ਜੋਤ ਮਹਾਨੋ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸੰਮਤ ਸਤ੍ਰਾਂ ਸੈ ਹੁਤੋ ਊਪਰ ਕਾਹਠ ਜਾਨ।
ਤੇਰਾਂ ਪੋਹ ਬਖਾਨੀਏਂ ਐਤਵਾਰ ਦਿਨ
ਮਾਨ॥

ਚੌਪਈ

ਜਿਸ ਪੰਮੇ ਅਰ ਧ੍ਰੋਹ ਕਮਾਈ। ਉਸਕੀ
ਬਾਤ ਸੁਣੋਂ ਮਨ ਲਾਈ। ਸਭ ਯਵਨੀ ਮਨ
ਮਾਹਿ ਵਿਚਾਰੀ। ਗੰਗੂ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮਨ ਥਾ
ਭਾਰੀ। ਠੀਕ ਲਾਂਗਰੀ ਥਾ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਗੱਫੇ ਮਾਰੇ ਉਸੇ ਬਡੇਰਾ। ਗੁਰ ਸੁਤ ਉਸ
ਹੀ ਕੇ ਘਰ ਰਹਿਓ ਦਰਬ ਉਨ੍ਹਾਂ, ਕਾ
ਇਨ ਸਭ ਲਹਿ' ਨਕੇ ਹਜਮ ਕਰਨ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਹਿਤ ਜੋਇ। ਬਾਲ ਫੜਾਇਓ ਹਮ ਕੋ ਦੋਇ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹ ਆਪਸ ਮਾਹੀਂ। ਬਡੋ ਜੋਸ਼ ਆਇਓ ਤਿਨ ਤਾਹੀਂ। ਫੌਰਨ ਧਾਇ ਪਕੜ ਤਿਸ ਲੀਨਾ। ਮਾਰ ਮਾਰ ਤਿਸ ਬਿਆਕੁਲ ਕੀਨਾ। ਗਲ ਉਸਕੇ ਮੈਂ ਰੱਸਾ ਪਾਇ। ਚੰਡਾਲਨ ਕੋ ਦੀਆ ਫੜਾਇ। ਸਾਰਾ ਘਰ ਤਿਸਕਾ ਲੁਟ ਲੀਨਾ। ਖਿੱਚ ਖਿੱਚਾਇ ਤਿਸ ਮਾਰ ਸੁ ਦੀਨਾ। ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਤਿਸ ਕਾ ਤਬ ਭਇਓ। ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਦੁਸ਼ਟ ਨੇ ਪਇਓ॥

॥ ਇਤੀ ॥

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ

ਵਾਰਾਂ ਸਟੀਕ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਜਿਸਦਾ ਟੀਕਾ ਧੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜ[illegible] ਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਿੱਦਜ਼ਾਲੈ ਤੋਂ ਵਿੱਦਜ਼ਾ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਫਰੀਦ ਕੋਟ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਭੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਟੀਕੇ ਨਾਲ ਭਾਵ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਤਤਕਰੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸੋਨਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਕੁੰਦਨ ਵਾਲੀ ਗਲ਼ ਹੋਗਈ ਹੈ੪ ਭਾਗ ਮੋਖ ੨॥) ਤੇ ਏਸੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ "ਬਾਈ ਵਾਰਾਂ ਸਟੀਕ" ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਟੀਕਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਮੋਖ ਉਸਦਾ ਵੀ ੨॥) ਹੈ॥

ਤ੍ਵਾਰੀਖਸ਼ਮਸ਼ੇਰਖਾਲਸਾ ਇਸਵਿਚ ਪੰਥਦਾਨਾਮਕਾਇਮਰੱਖਨਵਾਲਿਆਂਸੂਰਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖੇਹਨ ਜਿਸਦੇਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਵਲ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਮੋਖ ...

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਅਸੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ–ਨਵੀਂ ਰਚਨਾ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਸਹਿਤ ਨਿਵੇੜਾ ਮੋਖ ॥)

ਵਡੇ ਪ੍ਰਯਾ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ–ਜਿਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੁਖੈਨ ਹੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋ ਸੱਕਦਾ ਹੈ ਮੋਖ ੧।)

ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਵੈਰ–ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇਸਦੇ ਵਿੱਚ ਮੂਰ੍ਹ ਮਾਪੇ ਜੋ ਧੀਆਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਫੋਟੋ।)

ਡਾਂਗੋ ਡਾਂਗੀ–ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੇ ਮਤ ਮਤਾਂਤ੍ਰ ਹੋਨ ਕਰਕੇ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਏਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, [illegible] ।)

ਭੂਲਭੁਲ[illegible] [illegible] ਇਸ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦਾ ਸੱਚਾਨਮੂਨਾਤੇ ਬਹਾਦਰੀਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਬੜੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦਰਜ ਹਨ। ਮੋਖ॥)

ਅਸੀਰੇ ਹਿਰਸ—ਲੋਭੀ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾਹੈ ਓਹ ਇਸ ਪੁਸ੍ਤਕ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀਤਰਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਮੋਖ ॥)

ਖ਼ੂਬ ਸੂਰਤ ਬਲਾ—ਅੱਜਕੱਲ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਭੈੜੇ ਹਾਲ ਤੇ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਧਰਮ ਦੀ ਸਚੀ ਸੂਰਤ ਜੇ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੋ ਤਾਂਏਹ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹੋ ਮੋਖ॥ =)

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਛਕੇ ਤੇ ਛੰਦਾਂ ਸਮੇਤ ਮੋਖ਼ ≡)

ਵਰਤ ਸਿਆਪਾ—ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਸਹਿਤ ਵਰਤ ਰਖਨ ਦੇ ਔਗਨ ਤੇ ਖੰਡਣ)॥

ਪਤਾ—ਭਾਈ ਲਾ[illegible] [illegible]ਡ ਸਨਜ਼

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ, ਬਜ਼[illegible] [illegible]ਾ ਸੇਵਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਤਸਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਮੋਹਨਸਿੰਘ ਜੀ ਵੈਦ ਤੇ ਮਿਉਨੀਸੀਪਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰਚਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਆਤਮ ਸੁਧਾਰ—ਅਰਥਾਤ Self help ਦੇ Self culture ਦਾ ਉਲਥਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਖਯਾ ਦਾ ਗ੍ਰੈਹਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਮਨ, ਆਤਮਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਰ ਢੰਗ ਬੜੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਦੱਸੇ ਹਨ! ਭੇਟਾ ।—)ਆਨੇ

ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਗੁਰ--ਅਰਥਾਤ Pleasure of life ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਉਲਥਾ—ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਕਰਤਵ ਪਾਲਣ, ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਚੋਣ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਦਰ ਤੇ ਵਰਤਾਓ, ਸਫਰ ਕ[illegible] ਦੇ [illegible]ਾਕ ਤੇ ਢੰਗ, ਘਰ ਦਾ ਸੁਧਾਰ, ਪੁ[illegible] ਪਜ਼ਾਰ ਤੇ ਪੁਸਤਕਾਂ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਦੀ ਚੋਣ ਆਦਿਕ ਅਤੀ ਉੱਤਮ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਭੇਟਾ।) ਚਾਰ ਆਨੇ

ਵਪਾਰ ਸਿੱਖਯਾ—ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਢੰਗ ਤੇ ਗੁਝੇ ਭੇਦ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਇਕ ਅਵਾਂਨ ਆਦਮੀ ਭੀ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੱਖਯਾ ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਭੀ ਹਰ ਇਕ ਸੰਸਾਰੀ ਮਰਦ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਾਸਤੇ ਲਾਭਵੰਦ ਹੈ। ਕੀਮਤ।-)

ਆਤਮ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਗੁਰ—ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਨਸਕ ਯੋਗ (ਮੈਸਮਰੇਜ਼ਮ ਅਤੇ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਇਵਾਪ[illegible] ਾਤ ਭੂਤ ਵਿਦਯਾ ਦੇ ਗੁਰ ਨਿਯ[illegible] ਗੁਝੇ ਭੇਦ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭੇਟਾ ।)

ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਮੁਰਦਾ–ਇਹ ਇਕ ਅਤੀ ਸੁਆਦਲੀ ਤੇ ਸਿੱਖਯਾ ਭਰੀ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜਾਸੂਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ, ਲਾਵਾਰਸ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਖੋਜ, ਕਰਨੀਆਂ ਦੇ ਫਲ, ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖੜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਹਾਲ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੀਮਤ ≡)

ਮਿਲਨ ਦਾ ਪਤਾ ਏਹ ਹੈ:–

ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਕਮੀਸ਼ਨ ਏਜੰਟ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org

ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਭੇਟਾ।)

ਸੰਦੂਕ ਦਾ ਮੁਰਦਾ–ਇਹ ਇਕ ਅਤੀ ਸ੍ਵਾਦਲੀ ਤੇ ਸਿੱਖਯਾ ਭਰੀ ਨਾਵਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜਾਸੂਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ, ਲਾਵਾਰਸ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਖੋਜ, ਕਰਨੀਆਂ ਦੇ ਫਲ,ਵਿਧਵਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖੜਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਹਾਲ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੀਮਤ ≡)

ਮਿਲਨ ਦਾ ਪਤਾ ਏਹ ਹੈ:–

ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਸਨਜ਼

ਕਮੀਸ਼ਨ ਏਜੰਟ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਟੀ

ਬਲੋ

Digitized by Panjab Digital Library | www.panjabdigilib.org